

Beeld en taal

Kunst in Huis De Pinto

'Taal als beeldend middel' is het uitgangspunt van de kunst die in Huis De Pinto wordt getoond. In het geëxposeerde werk is op steeds andere wijze sprake van een wisselwerking tussen taal en beeld. In het werk van verschillende kunstenaars is dit terug te zien in zeer uiteenlopende verschijningsvormen. Die zijn zowel objectmatig als ideematisch. Door die wisselwerking van schrift, symbool en voorstelling ontstaat zinbeeldig werk dat de verhouding tussen literatuur en beeldende kunst zowel bevestigt als ontregelt.

De samensteller van het beeldende kunstprogramma, Jacqueline Verhaagen, sluit zo aan bij het karakter van Huis De Pinto. Hier was vijfendertig jaar lang, tot 2012, een bibliotheek gevestigd - bij uitstek een plaats voor het geschreven woord. En nog steeds bevinden zich in Huis De Pinto een leeszaal en ruilbibliotheek. Daarmee is het een culturele ontmoetingsplek voor mensen uit de Amsterdamse Nieuwmarktbuurt en wijde omgeving. De kunstprogrammering laat zien dat verbeelding van taal actueel is. Rondom de exposities worden ook andere activiteiten georganiseerd rond poëzie, literatuur, lezingen, gesprekken, film en muziek. Daarmee gaat het werk van de kunstenaars verbanden aan met andere kunstvormen die elkaar wederzijds beïnvloeden.

Afgelopen jaren liet een grote schare kunstenaars - Karin van Pinxteren, Stan Klamer, Max Kisman, Melle Hammer, Marieke van Diemen, Noëlle Cuppens, Ondine de Kroon, Frederique van Rijn, het collectief GORILLA, Iris LeRutte, Herman van Bostelen & Florence Tonk, Maartje Jaquet, Olivia Ettema en Sytske van Koeveringe - in Huis De Pinto zien dat kunstenaars geen maatschappelijke zonderlingen zijn, maar uitzonderlijke denkers en verbeelders van het ongewone. Ze vertegenwoordigen allerlei disciplines in de beeldende kunst: grafisch ontwerp, illustratie, tekenkunst, boekkunst, sculptuur enzovoort. In een recente expositie met werk van Marieke van Diemen wordt duidelijk hoe taal tot beeld wordt en andersom. Zij heeft een verzameling loodglazuur vazen zo gerangschikt dat ze samen een typografische compositie vormen: letters vormen woorden in een gedicht. Het doet denken aan spijkerschrift en hiërogliefen - taalvormen waarin het figuurlijke teken duidelijk zichtbaar is.

Tussen de regels / Between the Lines

Een bijzondere programma in deze context is de tentoonstellingsreeks 'Tussen de regels/Between the Lines'. Hiervoor hebben kunstenaars nieuw werk gemaakt dat ingaat op specifieke facetten van Huis De Pinto. De projecten zijn 'site-specific', en alle ruimtes konden hiervoor gebruikt worden. Tot nu toe waren installaties te zien van Lynne Leegte, Martijn Engelbrecht, Frank Halmans en Pavèl van Houten. Lynne Leegte presenteerde het werk 'Migration'. Het bestond uit boekomslagen die wegvlinderden vanaf de voorruimte van Huis De Pinto tot in de blauwe lucht van de beschilderde plafonds. Voor haar vliegende objecten gebruikte Lynne Leegte boeken uit het depot van Huis De Pinto. De wegvliegende linnen kanten zijn als voertuigen voor de fantasie van de bezoekers, die de lege ruimte tussen de boekomslagen zelf kunnen invullen. Door het boek in zijn vlucht te vangen, ontdaan van de geschreven inhoud, maakt Leegte er een geladen symbool van voor de vrijheid van denken.

Martijn Engelbrecht laat een andere benadering van boeken en beelden zien, van typografie en grafisch ontwerp. Hij is oprichter van zijn team Circus Engelbrecht. De verhouding tussen de eenling en de groep, tussen zelfstandige onafhankelijkheid en gezamenlijke verantwoordelijkheid, is voor hem een leidraad om materiaal op een ontregelende manier te rangschikken. Zijn project in Huis De Pinto was tweeledig. Het eerste werk in de leeszaal had als titel *'De intuïtieve mensbenadering voor beginners'*, onder het motto *'Weet wat je moet doen als je een ander mens tegen komt'*. Daarnaast maakte hij een verzameling flyers met aforistische teksten zoals 'Denk om uw hoofd', 'U kunt dit niet maken' en 'Bekijk het eens van deze kant'. Engelbrecht riep bezoekers op zijn tekstbordjes te verplaatsen door het hele Huis De Pinto. Daaraan werd veelvuldig gehoor gegeven.

Frank Halmans is met betrekking tot boeken en tekst vooral een architect. Hij verandert alledaagse voorwerpen in bouwsels die je denkbeeldig of zelfs letterlijk kunt bewonen. Zoals je je geheugen kunt trainen door je herinneringen als gebruiksvoorwerpen in een huis te plaatsen, zo maakt Frank Halmans concrete ruimtes waarin je mentale voorstellingen kunt projecteren. Hij gebruikte onder meer overbodig geworden boeken om hun leven te verlengen in een andere gedaante. Voor Huis De Pinto haalde hij boeken uit het depot die hij tot bouwsels clusterde of een straatje liet vormen. In de leeszaal boorde hij in een lange rij boeken een gat; een 'doorkijker' als een variant op een verrekijker. De boeken had hij omgewerkt tot huizen in een straat. Het tweede deel van zijn presentatie was een vitrine met een kaart van Amsterdam uit de jaren veertig waarop hij alle toenmalige boekhandels had gemarkeerd met de etiketten van deze talrijke winkels, die nu steeds schaarser worden in het straatbeeld. Frank Halmans stelde oudere bezoekers in staat om terug te gaan in hun herinnering en een stadswandeling langs (verdwenen) boekhandels te maken. Jongere bezoekers konden zich een voorstelling maken van het boek als richtingbepalend object in een voorbije wereld. Deze vitrine is permanent tentoongesteld in de leeszaal van Huis De Pinto.

"Op koude zomerochtenden drinkt de Amsterdammer 8 kopjes koffie, zei de lerares al telefonierend tegen Maigret" is één van de zinnen die Pavèl van Houten construeerde op basis van alle eerste zinnen uit alle 687 boeken die in april 2016 in de ruilbibliotheek van Huis De Pinto stonden. Pavèl van Houten onderzocht deze zinnen op inhoud en taalgebruik en maakte er weer nieuwe zinnen mee. Zijn bevindingen presenteerde hij in vijf informatieve grafieken, zijn 'literaire infographics'. Een onderdeel van zijn presentatie was ook een hangmappenrek waarin hij de zinnen had onderverdeeld in personen, beweringen, handelingen, ruimte en tijd. Het is een ongebruikelijke benadering om de inhoud van boeken te duiden, maar als artistiek onderzoek inzichtelijk voor de wijze waarop je de werkelijkheid kunt verstaan middels de verbeelding.

De werkwijze van experimentele 'artistic research' is typerend voor kunstenaars die zich bezighouden met beeldbetekenis die anders is dan in een louter figuratieve of abstracte beeldtaal. Het landschap van de beeldende kunst is hierdoor veranderd en completer geworden. Theoretisering, beschouwing, maatschappelijke betekenis, politiek belang en filosofisch verband zijn van toenemend betekenis geworden voor de kwaliteit ervan. Huis De Pinto wil dat in het komende jaar te demonstreren met een tweede reeks van 'Tussen de regels / Between the Lines', waarbij kunstenaars Huis De Pinto opnieuw taal en beeld onderwerp zullen maken van hun kunst.

Alex de Vries